

Adela, weerbare gravin van Hamaland

Adela kreeg de bijnaam 'lady Macbeth van de Lage Landen'. Maar was ze echt zo'n slechte vrouw of het slachtoffer van 'framing'?

Het doen en laten van Adela staat in een drietal kronieken beschreven door geestelijken die geen van allen erg lovend over Adela zijn. Adela van Hamaland was rond het eerste millennium de belangrijkste vrouw van de Achterhoek en wijde omstreken. Wanneer ze geboren is, weten we niet zeker, maar het zal rond 950 zijn geweest. Ook haar overlijden is niet precies vastgesteld, maar waarschijnlijk was dat in 1025 in Keulen. Haar stamboom is indrukwekkend met voorvaderen als Karel de Grote en de koning van Engeland, Alfred de Grote. Ze is de enige wereldlijke erfgenaam van haar vader graaf Wichman IV van Hamaland. Het Graafschap Hamaland bezit goederen waaronder walburchten, landerijen en hoeven, ook in Rhenen. De ringwalburcht, de Heimenberg bij de Grebbeberg stamt ook uit de periode van Adela. Haar vader overlijdt in 975. Tot grote ontsteltenis van Adela vermaakt hij tweederde van zijn erfenis aan het klooster Stift in Elten, waar haar jongere zuster Luidgarde abdis is. Adela verzet zich tot het uiterste en met succes hiertegen, getuige de oorkonde die hierover bestaat.

Slechte vrouw

In oktober 1016 wordt de Saksische edelman graaf Wichman van Vreden vermoord. Al snel doet het gerucht de ronde dat Adela hier de hand in zou hebben gehad. Volgens de toenmalige kerkelijke moraal waren er twee soorten vrouwen: ze waren zwart of wit, Eva of Maria, zondares of heilige maagd. Adela krijgt het predicaat 'slechte vrouw'. Zij wordt zonder pardon ingedeeld in de categorie van Izebel en Herodias uit de Bijbel of Medea uit de Griekse mythologie. Ook in de Eltense boedelkwesitie wordt ze zo zwart en inhelig mogelijk afgeschilderd: ze praatte luid, sloeg wulpse taal uit, was slecht gekleed en zou als wellustige weduwe een losbandig leven hebben geleid. De geruchten dat ze haar zus zou hebben vergiftigd worden in geen enkele bron bevestigd. Wel weten we dat ze een zeer talentvol handwerkster was, dat ze talrijke dienaressen diverse weeftechnieken heeft bijgebracht en in het vervaardigen van kostbare gewaden bijna alle vrouwen in onze streken overtrof.

Beeldvorming

Met haar verzet tegen de wilsbeschikking van haar vader wekt Adela de toorn van de kroniekschrijvers. Aan één van hen is te danken dat Adela ook nog te boek staat als moordnares van haar oudste zoon Dirk, een misdrijf waar ze nooit voor is veroordeeld. De 'misdaden' die aan Adela worden toegeschreven, worden onwaarschijnlijk zwaar aangezet. De daaropvolgende vrijwaringen dienen de nuance. Opvallend genoeg blijven geschiedkundigen tot ver in de negentiende eeuw bijdragen aan de negatieve beeldvorming van Adela, bijvoorbeeld door kwalificaties als de 'lady Macbeth van de Lage Landen'.

Adela wordt begraven in de Sint-Petruskerk (Dom) in Keulen. Veel later komt het verhaal in omloop dat haar stoffelijke resten door onverlaten zouden zijn opgegraven en in de Rijn geworpen toen de stad werd geteisterd door een storm. De storm zou veroorzaakt zijn door Adela, alleen al door de aanwezigheid van haar graf in de stad. Ook de rivier protesteerde tegen Adela door nog dagen te bruisen en te kolken.

Bron: <https://graafschap-middeleeuwen.nl/>

http://www.berghapedia.nl/index.php?title=Adela_van_Hamaland